सांकेतांक क्र. 201002101305524001

आंतरजातीय विवाहास प्रोत्साहन देण्यासाठी
आर्थिक सहाय्याची योजना.....

महाराष्ट्र शासन,
समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग,
शासन निर्णय, क्रमांक-युटीए-1099/प्र.क्र.45/मावक-2,
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-400 032. दिनांक:- 30 जानेवारी, 1999.

शासन निर्णय :- अस्पृश्यता निवारण्याच्या योजनेचा एक भाग म्हणून आंतरजातीय विवाहास प्रोत्साहन देण्यासाठी आर्थिक सहाय्य देण्याची योजना शासनातर्फे 1958 सालापासून राबविण्यात येते.

आंतरजातीय विवाहास प्रोत्साहन देण्यासाठी आर्थिक सहाय्याची योजना अधिक प्रभावीपणे राबविण्यास शासन परिशिष्ट-"अ" मध्ये नमूद केलेले सर्व शासन निर्णय अधिक्रमित करुन यासंदर्भात खालीलप्रमाणे निदेश ह्या शासन निर्णयाद्वारे देत आहे.

मार्गदर्शक तत्वे/सूचना.

1. आंतरजातीय विवाहितांना प्रोत्साहन देण्याची ही योजना अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती, विमुक्त जाती व भटक्या जमातींच्या व्यक्तींपैकी एक व्यक्ती व दुसरी व्यक्ती सवर्ण हिंदू, लिंगायत यांच्यातील असेल तर अशा आंतरजातीय विवाहितांस ही योजना लागू आहे.

2. ही योजना अनुसूचित जाती/जमाती, विमुक्त जाती व भटक्या जमाती यापैकी एक व्यक्ती व दुसरी व्यक्ती सवर्ण हिंदू, जैन, लिंगायत, बौध्द, शीख या धर्मातील असेल तर त्या विवाहास आंतरजातीय विवाह म्हणून संबोधण्यात येत होते. तसेच आता अनुसूचित जातीमधून बौध्द धर्मात धर्मांतर केलेल्यांना अनुसूचित जातीचा दर्जा मिळावा या हेतूने केंद्र शासनाने घटना (अनुसूचित जाती) आदेश (सुधारणा) कायदा 1990, दिनांक 3 जून, 1990 अन्वये घटना (अनुसूचित जाती) आदेश 1950 मध्ये सुधारणा करुन, अनुसूचित जातीसंबंधी घटना आदेश बौध्द धर्मियांना लागू करण्यात आल्याचे घोषित करण्यात आलेले आहे. त्यानुसार अनुसूचित जातीची यादी हिंदू अथवा शीख अथवा बौध्द धर्मियांनाही लागू झालेली आहे. त्यानुसार बौध्द धर्मात धर्मांतर केलेल्या अनुसूचित जातीच्या व्यक्ती (आंतरजातीय विवाहाची जोडपी) या योजनेखालील सवलती मिळण्यास आपोआप पात्र आहेत.

3. दिनांक 1 एप्रिल, 1995 या आर्थिक वर्षापासून शासनाने आंतरजातीय विवाहितांना देण्यात येणा-या आर्थिक सहाय्यात वाढ केलेली असून आता रु.15,000/- इतके आर्थिक सहाय्य देण्यात येत असून रु.15,000/- पैकी अर्धी रक्कम पती-पत्नीच्या संयुक्त नावाने अल्पबचतीत गुंतविण्यात यावी असेही आदेश शासन देत आहे.

4. शासनाने अर्थसहाय्यात वाढ केल्यानंतर ज्या आंतरजातीय विवाहितांनी यापूर्वीच या योजनेचा लाभ घेतलेला होता अशा आंतरजातीय विवाहितांना हे वाढीव अर्थसहाय्य देण्याचा प्रश्न निर्माण होत नाही. परंतु ब-याच प्रकरणात शासनाच्या असे निदर्शनास आले की, अशाप्रकारे आंतरजातीय विवाह हा ब-याच वर्षापूर्वी झालेला आहे परंतु त्या जोडप्याने त्यावेळेस अर्थसहाय्य घेतलेले नव्हते, अशा प्रकरणी त्यांना अर्थसहाय्य द्यायचे किंवा कसे, जर अर्थसहाय्य द्यायचे तर कोणत्या दराने द्यायचे हा प्रश्न निर्माण झाला होता. यासंदर्भात असे स्पष्ट करण्यात येते की, सदर अर्थसहाय्य देण्याबाबत ज्यावेळी अर्जदार अर्थसहाय्यासाठी अर्ज करतो ती तारीख अर्थसहाय्यासाठी ग्राह्य धरावी व त्याप्रमाणे अर्थसहाय्य मंजूर करावे. विवाह केव्हा झाला ती तारीख आंतरजातीय विवाहितांना अर्थसहाय्य देण्यासाठी ग्राह्य धरु नये.

5. अ) सर्व संबंधित नव विवाहित आंतरजातीय विवाहितांना सन 1995-96 या वर्षात ज्यांना जुन्या दराने अर्थसहाय्य मंजूर करण्यात आलेले आहे त्यांना फरकाची रक्कम अदा करण्यात यावी.

ब) रु.15,000/- या अर्थसहाय्याची विगतवारी रु.7,500/- ठेवीच्या स्वरुपात पती-पत्नीच्या संयुक्त नावाने अल्पबचतीत, रु.7,000/- रोख रक्कमेने, रु.400/- संसारपयोगी साहित्य खरेदी करण्यासाठी व रु.100/- स्वागत समारंभासाठी करण्यात यावी.

6. ही योजना समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद, यांचेमार्फत राबविण्यात यावी.

7. समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद, यांचेकडे या अर्थसहाय्याकरिता नमुना अर्ज ठेवलेला आहे. सर्व समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद, यांना असे कळविण्यात येते की, या योजनेंतर्गत प्रत्येक आर्थिक वर्षात प्राप्त

होणारे अर्ज त्या-त्या आर्थिक वर्षात निकाली काढणे आवश्यक राहील. याकरिता सर्व समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद, यांनी त्यांचेकडे प्राप्त झालेले अर्ज हे वर्षातून दोन वेळा निकाली काढणे आवश्यक राहील. माहे सप्टेंबर व माहे मार्च या दोन महिन्यांत प्रत्येक आर्थिक वर्षाच्या सहा महिन्यांत प्राप्त झालेले अर्ज निकाली काढण्यात यावेत. याकरिता, एप्रिल ते सप्टेंबर या कालावधीत प्राप्त झालेले अर्ज सप्टेंबरच्या शेवटच्या आठवडयात समारंभपूर्वक निकाली काढावेत व ऑक्टोबर ते मार्च या कालावधीत प्राप्त झालेले अर्ज मार्च महिन्यात 8 मार्च या "महिला दिनी" समारंभपूर्वक निकाली काढावेत.

8. सर्व समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषदा, हे प्राप्त झालेल्या अर्जाची, अर्ज प्राप्त झालेल्या दिनांकापासून 30 दिवसांत योग्य ती छाननी करतील. समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषदा, यांचेमार्फत ही योजना राबवीत असताना अर्थसहाय्यासाठी करावयाच्या अर्जाचा नमुना सोबत परिशिष्ट "ब" येथे जोडलेला आहे. या अर्जातील सर्व बाबी पूर्ण असल्याशिवाय समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषदा, यांनी अर्जाचा स्वीकार करु नये. अर्जामध्ये काही त्रुटी आढळून आल्या, काही कागदपत्रे कमी असल्याचे आढळून आले तर, संबंधित अर्जदाराला तात्काळ त्याठिकाणी तसे सांगण्यात यावे. एकदा जर अर्जदाराकडून अर्ज प्राप्त करुन घेतला तर याचा अर्थ अर्जदारांनी दिलेली सर्व माहिती बरोबर आहे व संबंधित अधिका-यांनी/कर्मचा-यांनी ही माहिती पाहून व कागदपत्रांची पाहणी करुन हा अर्ज स्वीकारलेला आहे असे समजण्यात येईल. कोणत्याही परिस्थितीत अर्जदाराला कागदपत्रांच्या अभावी किंवा अर्जात त्रुटी आहेत म्हणून अर्ज परत करण्याचा किंवा त्याचा अर्ज निकाली काढण्याचा प्रश्न उद्भवणार नाही.

9. संचालक, समाजकल्याण हे जिल्हानिहाय या योजनेंतर्गत तरतुदींचे वाटप करुन देतील. या अर्जास अंतिम मान्यता देण्याचे काम समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषदा, यांचे स्तरावरच केले जाईल. कोणत्याही परिस्थितीत अशाप्रकारे मान्यता देण्यासाठी हे प्रकरण जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी किंवा विभागीय समाजकल्याण अधिकारी यांचे स्तरावर पाठविण्यात येऊ नये.

10. कोणत्याही लाभार्थ्याने या योजनेचा दोन वेळा लाभ घेऊ नये यासाठी लाभार्थ्यांनी सादर केलेल्या (अ) विवाह नोंदणी दाखला, (ब) वर/वधू यांचा शाळा सोडल्याचा दाखला व, (क) वर/वधू यांच्या जातीच्या दाखल्यावर मूळ प्रतीच्या मागील बाजूस "आंतरजातीय विवाह प्रोत्साहनपर अनुदान देण्यात आलेले आहे" असा रबरी शिक्का मारण्यात यावा.

11. सर्व समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद, यांनी त्यांचे कार्यालयात परिशिष्ट "ड" येथे नमूद केल्याप्रमाणे नोंदवही नमुन्यात माहिती ठेवावी.

12. माहे सप्टेंबर व माहे मार्च या दोन महिन्यांत दोन वेळेस शेवटच्या आठवडयात समारंभ पूर्ण झाल्यानंतर माहे ऑक्टोबर व माहे एप्रिलच्या पहिल्या आठवडयात सर्व समाजकलयाण अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी सोबतच्या परिशिष्ट "क" येथे नमूद केलेली माहिती संचालक, समाजकल्याण यांचेकडे पाठवावी. संचालक, समाजकल्याण यांनी सर्व जिल्ह्यांची माहिती संकलित करावी.

13. याबाबत होणारा खर्च "मागणी क्रमांक एन-7, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग यांचे कल्याण, 800-इतर खर्च (3) जिल्हा परिषदांना सहाय्यक अनुदाने (सी) केंद्र पुरस्कृत योजना, महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती, अधिनियम 1961 च्या कलम 187 अन्वये जिल्हा परिषदांना केंद्रीय अनुदाने (2225-2462) 41-सहाय्यक अनुदाने" या लेखाशीर्षाखाली टाकण्यात येऊन हा खर्च यासाठी प्रतिवर्षी करण्यात येणा-या मंजूर तरतुदीमधून भागविण्यात यावा.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(श्रा. का. पाईकराव),
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

मा. राज्यपालांचे सचिव (पत्राने),
मा. मुख्यमंत्र्यांचे खाजगी सचिव,
सर्व मंत्री यांचे खाजगी सचिव,
सर्व राज्यमंत्री यांचे स्वीय सहाय्यक,
सर्व विभागीय आयुक्त,
संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,

सर्व विभागीय समाजकल्याण अधिकारी,
सर्व जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी,
सर्व समाजकल्याण अधिकारी,
सर्व जिल्हाधिकारी,
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषदा,
सर्व पोलीस अधीक्षक,
महालेखापाल, महाराष्ट्र-1/2, मुंबई/नागपूर,
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
सामान्य प्रशासन विभाग, कार्यासन, र. व का.,
अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
सर्व जिल्हा परिषदांचे समाजकल्याण अधिकारी, वर्ग-2,
पोलीस महानिरीक्षक, मुंबई,
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क, मुंबई, (योग्य ती प्रसिध्दी देण्यासाठी),
नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
झोनल डायरेक्टर, केंद्र सरकार, अहमदाबाद,
निवड नस्ती/मावक-2.

एच-1197(2,000-2-99)2

परिशिष्ट "अ"

1. शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग, क्रमांक-युटीए-1078/904/370/का.25, दिनांक 17.12.1979.
2. शासन परिपत्रक, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग,क्र.युटीए-1089/13136/सीआर-80/मा.2, दिनांक 13.4.1989.
3. शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग, क्र.युटीए-1091/प्र.क्र.40/मावक-2, दिनांक 23.4.1991.
4. शासन निर्णय, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग, क्र.युटीए-1093/455/प्र.क्र.203/मा.2, दिनांक 12.1.1996.
5. शासन पत्र, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग, क्र.युटीए-1093/455/प्र.क्र.203/मा.2, दिनांक 22.2.1996.
6. शासन परिपत्रक, समाजकल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग, क्र.युटीए-1096/प्र.क्र.57/मावक-2, दिनांक 15.3.1996.

परिशिष्ट "च"

आंतरजातीय विवाह योजनेंतर्गत अर्थसहाय्य मिळण्यासाठी करावयाच्या अर्जाचा नमुना.

अर्जदाराचे नाव :-

पत्ता :-

दिनांक :-

प्रति,

मा.समाजकल्याण अधिकारी,
जिल्हा परिषद,
जिल्हा-

विषय :- आंतरजातीय विवाहितांस प्रोत्साहनपर आर्थिक सहाय्य मिळणेबाबत......

महोदय,

आम्ही दिनांक रोजी आंतरजातीय विवाह केलेला आहे. त्यासंबंधीची आवश्यक माहिती या अर्जाद्वारे सादर करीत आहोत. कृपया आम्हांला आंतरजातीय विवाहितांना मिळणारे अर्थसहाय्य मंजूर व्हावे, ही विनंती.

(अ) वराची माहिती-

अ) वराचे संपूर्ण नाव
ब) धर्म/जात, पोटजात
क) शिक्षण
ड) व्यवसाय/उद्योग
कार्यालयाचे नाव हुद्दा.
इ) मूळ रहाण्याचे ठिकाण.

(ब) वधूची माहिती-

अ) वधूचे संपूर्ण नाव (लग्नापूर्वीचे)
ब) धर्म/पोटजात
क) शिक्षण
ड) व्यवसाय व उद्योग-
कार्यालयाचे नाव व हुद्दा.
इ) रहाण्याचे मूळ ठिकाण.

(क) इतर माहिती:- विवाहाचा दिनांक: विवाह स्थळ:

अ) विवाह पध्दती : वैदिक/नोंदणी :-
ब) प्रथम विवाह आहे काय ? वर :- होय/नाही. वधू :- होय/नाही.
क) लग्नापूर्वी विदुर/विधवा होते काय ? वर :- होय/नाही. वधू :- होय/नाही.
ड) यापूर्वी सदर योजनेखाली अर्थसहाय्य मागणी केली आहे काय ? :- होय/नाही.

एच-1197(2,000-2-99)3

1) अन्य जिल्हा परिषदेकडे अर्ज केला असल्यास, :- होय/नाही.
   जिल्हा परिषदेचे नाव
   व अर्ज दिनांक.
2) जिल्हा परिषदेकडे अर्ज केला असल्यास दिनांक :-
3) यापूर्वी सदर योजनेखाली सत्कार झाला आहे :- होय/नाही.
   काय ?
4) होय असल्यास कोठे व केव्हा ? :-
   (लागू नसेल ते खोडावे)

वरील सर्व माहिती आमचे माहितीप्रमाणे सत्य व अचूक आहे. त्यामध्ये काही चूक आढळून आल्यास आपणाकडून होणा-या परिणामास आम्ही जबाबदार राहू.

सही वर :-

सही वधू :-

(कार्यालयीन वापरासाठी)

(इ) अर्जाची छाननी करुन सर्व माहिती व सत्यप्रती बरोबर असल्याचे आढळून येतात.

अर्ज स्वीकारणा-या व्यक्तीचे नाव :-

हुद्दा :-

स्वाक्षरी :-

दिनांक :-

टीप- अर्जासोबत खालील सत्य प्रती जोडाव्यात.

1) विवाह नोंदणी दाखला.
2) वर/वधू यांचे शाळा सोडल्याचे दाखले.
3) वर अथवा वधू जे मागासवर्गीय असतील त्याबाबतचे संबंधित उप विभागीय दंडाधिकारी यांनी दिलेला जातीचा दाखला.
   इतर मागासवर्गीय असल्यास जातीचा दाखला देणे आवश्यक आहे.
4) वधू/वराचे एकत्रित फोटो.
5) दोन प्रतिष्ठित व्यक्तींची शिफारसपत्रे.
6) महाराष्ट्राचे रहिवासी असल्यास, मा. जिल्हाधिकारी यांचा दाखला.

टीप-2 हा अर्ज परिपूर्ण बिनचूक असल्याशिवाय समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद किंवा त्यांनी प्राधिकृत केलेल्या अधिका-याने अर्ज स्वीकारु नये.

टीप-3 एकदा अर्ज स्वीकारल्यानंतर हा अर्ज परिपूर्ण आहे, सर्व कागदपत्रांच्या सत्यप्रती जोडलेल्या आहेत असेच समजण्यात येईल.

एच-1197(2,000-2-99)3अ.

परिशिष्ट-"क"

समाजकल्याण विभाग,
जिल्हा परिषद.

सन 19   या आर्थिक वर्षातील आंतरजातीय विवाहित जोडप्यांना दिलेल्या अर्थसहाय्याची माहिती.

1) माहे 1 एप्रिल,   ते 30 सप्टेंबर   या सहा महिन्यांची माहिती.

2) माहे 1 ऑक्टोबर   ते 31 मार्च   या सहा महिन्यांची माहिती.

3) सन 19   या आर्थिक वर्षासाठी प्राप्त तरतूद :-

4) प्राप्त तरतूदीमधून किती लाभार्थ्यांना लाभ देणे शक्य आहे :-

(एकूण तरतूद ÷ रु.4000/- = एकूण लाभार्थी)

5) माहे 1 एप्रिल   ते 30 सप्टेंबर व 1 ऑक्टोबर,   ते 31 मार्च
या कालावधीत लाभ दिलेल्या जोडप्यांची संख्या :-

अनुसूचित जाती :-

अनुसूचित जमाती :-

विमुक्त जाती/भटक्या जमाती :-

स्वाक्षरी
समाजकल्याण अधिकारी,
जिल्हा परिषद.

एच-1197(2,000-2-99)1

प्रपत्र-"ड" नोंदवही

अ.क्र.	वराचे/वधूचे संपूर्ण नाव व सध्याचा पत्ता.	कायम रहिवासी असल्याचा पत्ता.	धर्म/जात/पोटजात	शिक्षण	व्यवसाय/नोकरी कार्यालयाचे नाव व पत्ता	विवाह दिनांक
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.

विवाह स्थळ	विवाह पध्दती वैदिक / नोंदणी	विवाह प्रथम / द्वितीय	वर/वधू विदुर / विधवा / परितक्त्या	अर्थसहाय्य दिल्याचा तपशील				प्रस्ताव मंजूर आदेश/ तारीख.	शेरा.
				अल्पबचत 12-अ	रोख 12-ब	भांडी 12-क	सत्कार 12-ड		
8.	9.	10.	11.	12				13.	14.

एच-1197(2,000-2-99)4अ.